

WEST-VLAANDEREN EUREGIONAAL

Geert Sanders
wetenschappelijk medewerker WES

Inleiding

Het Europese integratiestreven (Europa 92) heeft de laatste jaren niet alleen belangstelling gewekt bij de Europese en nationale beleidsmakers maar ook bij het grote publiek. De voltooiing van de interne markt op 1 januari 1993 heeft dit integratiestreven van Europa nieuw leven ingeblazen. De vraag is of met de totstandkoming van de interne markt alle hinderpalen voor een geïntegreerde (economische) ontwikkeling zijn verdwenen.

Het succes van de Europese integratie is mede afhankelijk van het oplossen van de knelpunten die dagelijks door de burgers, overheden, instellingen en bedrijven aan weerszijden van de staatsgrens worden ervaren. Het zijn immers zij die de integratie van de verschillende lidstaten aan den lijve zullen ondervinden. De grensregio's hebben derhalve een zekere brugfunctie te vervullen.

Met de voltooiing van de interne markt is de belangstelling voor de grensregio's en de daarin funktionerende grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden sterk toegenomen. De opkomst van de zogenaamde Euregio's, de betiteling voor de grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden aan de binnengrenzen van de Europese Gemeenschap (EG), plaatst de overheden voor een nieuwe uitdaging. De provincie West-Vlaanderen is een grensregio die recentelijk heel wat inspanningen heeft geleverd om initiatieven in verband met grensoverschrijdende samenwerking tot stand te brengen of mede te ondersteunen.

Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan het belang van grensregio's, grensregionaal beleid en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden. Het beleid van de provincie

West-Vlaanderen wordt nader toegelicht evenals de eerste resultaten ervan.

Grensregio's

Grensregio's liggen vanuit nationaal oogpunt perifeer ten opzichte van de economische en politieke centra. De economische ontwikkeling loopt dan ook dikwijls achter bij de gemiddelde nationale ontwikkeling. De Westhoek was (is) hiervan een duidelijk voorbeeld. De verschillende onderdelen van de economische en sociale infrastructuur behoren tot verschillende naties waardoor er weinig tot geen samenhang en/of komplementariteit bestaat tussen de regio's aan weerszijden van de grens.

De Europese eenmaking kan een ommekeer teweegbrengen in dit denkpatroon. De positie van de grensregio's kan veranderen van perifere gebieden vanuit nationaal oogpunt beziën naar meer centraal gelegen gebieden in een Europese dimensie. Zo komt de Westhoek en West-Vlaanderen in het algemeen in een centraal gebied te liggen, met name de driehoek Zeebrugge-Calais-Rijsel. De ingebruikneming van de Supersnelle Trein (SST) en de opening van de Kanaaltunnel spelen hierin ook een uitermate belangrijke rol.

Grensregionaal beleid

Er zijn tal van knelpunten die een economische integratie tussen (grens)regio's in de weg staan. De meest bekende zijn de bestuurlijk-juridische. Hiermee wordt bedoeld op de problemen ontstaan als gevolg van verschillen tussen landen in wetgeving, bevoegdheden, bestuurlijke organisatie en cultuur, beleidsconcepten en -cultuur. Een tweede categorie wordt gevormd door de economische problemen, een gevolg van het feit dat de regio's aan weerszijden van de grens tot een ander economisch systeem behoren. Deze hebben betrekking op verhoogde transactiekosten (valutaproblemen), vaak gebrekkige en niet goed aansluitende verkeersinfrastructuur, gebrekkige informatievoorziening met betrekking tot mogelijke samenwerkingspartners en subsidieregelingen. De laatste categorie wordt gevormd door de sociaal-kulturele problemen. Algemeen wordt erkend dat verschillen in taal, normen, waarden, tradities maar ook verschillen in onderwijsstructuur een remmende invloed hebben op zowel het tempo van de integratie als op de regionale convergentie.

Wanneer grensregio's gaan samenwerken is het de bedoeling die nadelen weg te werken of te verlichten. Dit kan

Met de voltooiing van de interne markt is de belangstelling voor de grensregio's en de daarin funktionerende grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden sterk toegenomen. De opkomst van de zogenaamde Euregio's, de betiteling voor de grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden aan de binnengrenzen van de Europese Gemeenschap (EG), plaatst de overheden voor een nieuwe uitdaging.

door de opbouw van netwerken, door gemeenschappelijke programma's, door de oprichting van een gemeenschappelijke organisatiestructuur.

Om de samenwerking tussen de grensregio's in de EG te stimuleren heeft de Europese Commissie het initiatief 'Interreg' in 1990 in het leven geroepen.

De voor West-Vlaanderen relevante doelstellingen van Interreg zijn :

- de grensgebieden in de Gemeenschap helpen bij het overwinnen van de ontwikkelingsproblemen die voortkomen uit hun relatieve afzondering binnen de nationale economieën;
- stimulansen geven om netwerken voor samenwerking over binnengrenzen heen op te richten en te ontwikkelen.

Het Interreg-programma stelt de grensregio's in de gelegenheid om tot 50 % van de kosten van grensoverschrijdende projecten door de Europese Gemeenschap te laten betoelagen. De uitvoering van de Interreg-programma's werd door de Vlaamse Gemeenschap aan de provinciale autoriteiten toevertrouwd.

Grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden

Grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden zijn dikwijls ontstaan uit incidentele kontakten op gemeentelijk niveau. In andere gevallen was juist een konkreet probleem aanleiding om contact te zoeken met een instantie aan de andere zijde van de grens. Het uitbouwen van de incidentele en veelal informele samenwerking brengt allerlei problemen met zich mee zoals bijvoorbeeld de publiekrechtelijke basis van samenwerking, de financiering ervan, de wijze van uitwisseling van informatie tussen de diverse overheidsorganen van de verschillende landen.

Heel wat samenwerkingsverbanden zijn recentelijk geïnstitutionaliseerd in een Euregionaal verband, dikwijls noodgedwongen om de Europese steun te kunnen bekomen. Een Euregio is een grensoverschrijdend gebied waarbinnen afspraken of intenties voor grensoverschrijdende samenwerking bestaan. Zowel de geografische afbakening van het gebied als de inhoud van de afspraken verschilt van Euregio tot Euregio.

Grensoverschrijdende samenwerking steunt op de principes van part-

nership en subsidiariteit die de Europese Gemeenschap hoog in het vaandel voert. Subsidiariteit houdt in dat de verantwoordelijkheid het best wordt toevertrouwd aan het bestuursniveau ter plaatse dat doelmatig kan oordelen over de opportuniteit en de keuze van het eigen te ontwikkelen programma. Partnership betekent dat een samenwerkingsverband slechts effectief kan werken indien het kan rekenen op de medewerking en betrokkenheid van alle lokaal aanspreekbare instanties, zonder de al te stroeve en remmende hinderpalen van hiërarchische verhoudingen.

West-Vlaanderen in grensoverschrijdend perspectief

De provincie West-Vlaanderen heeft recentelijk heel wat inspanningen geleverd om initiatieven in verband met grensoverschrijdende samenwerking tot stand te brengen of mede te ondersteunen. Het betreft in hoofdzaak samenwerking met Noord-Frankrijk en de Provincie Zeeland in Nederland.

De kaart geeft een beeld van de gebieden die in de verschillende grensoverschrijdende afspraken betrokken zijn. Hier wordt enkel aandacht besteed aan de belangrijkste samenwerkingsverbanden waar de provincie West-Vlaanderen het initiatief heeft genomen of een voortrekkersrol speelt.

Grensoverschrijdende samenwerking met Noord-Frankrijk

De samenwerking met Noord-Frankrijk verloopt via een samenwerkingsakkoord tussen de Provincie West-Vlaanderen en het Département du Nord en via het Interreg-programma. Daarnaast bestaat er tevens een samenwerking tussen interkommunales.

Samenwerking tussen de Provincie West-Vlaanderen en het Département du Nord

Op 16 oktober 1989 heeft de Provincie West-Vlaanderen een samenwerkingsakkoord (Protocol) afgesloten met het Noordfranse aangrenzende Département du Nord. De bedoeling is overleg te plegen en initiatieven te nemen tot samenwerking. Prioritaire beleidsdomeinen die hierin aan bod komen zijn infrastructuur, economie,

toerisme, leefmilieu en cultuur. Hier toe werden door de Provincie West-Vlaanderen en het Département du Nord technische werkgroepen opgericht die regelmatig samenkomen om kennis te nemen van elkaanders bevoegdheden, een analyse te maken van grensoverschrijdende knelpunten en tevens hiervoor oplossingen te zoeken.

Interreg : Samenwerkingsprogramma tussen het Vlaamse Gewest – via de Provincie West-Vlaanderen – en de Région Nord/Pas de Calais

De Europese Commissie heeft op 3 april 1992 het Interreg-programma West-Vlaanderen - Nord/Pas de Calais goedgekeurd voor de periode 1991-'93. De bijdrage van de Europese Structuurfondsen voor dit programma bedraagt 13,87 miljoen ECU. Dit is 50 % van de totale kostprijs van het programma. De andere helft wordt voorzien door de Franse en Vlaamse openbare en privé-instanties. De financiële steun van het Interreg-fonds is echter enkel mogelijk in de West-vlaamse bestuurlijke grensarrondissementen Kortrijk, Ieper en Veurne en de Noordfranse zones (arbeidsmarktgebieden) Duinkerke, Flandre-Lys, Roubaix-Tourcoing en Rijsel.

Het grensoverschrijdend programma wordt er uitgewerkt rond zes strategische krachtlijnen :

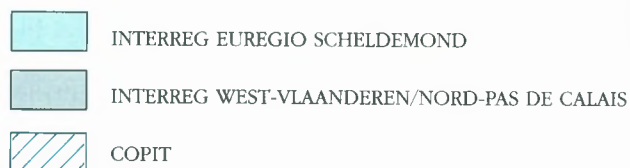
- steun aan economische ontwikkeling;
- opwaardering van het toeristisch patrimonium;
- milieubescherming;
- verbetering van het transport;
- promotie van edukatieve en sociale akties;
- ondersteuning van lokale initiatieven.

De nadruk van het programma ligt op economie, toerisme en leefmilieu.

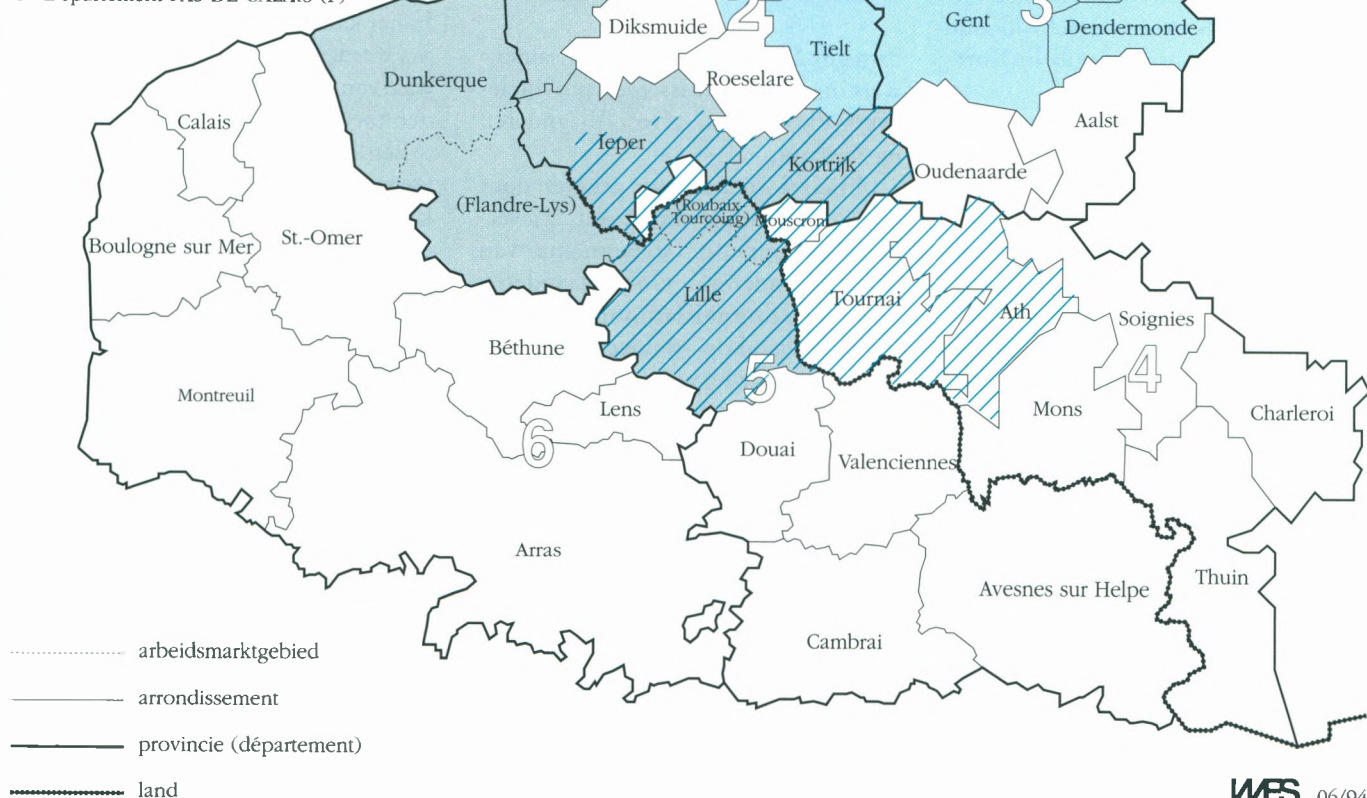
In het kader van het Interreg-programma werden in totaal meer dan 80 projecten goedgekeurd. Een aantal voorbeelden worden hier bondig toegelicht.

Op het vlak van economie coördineert de GOM-West-Vlaanderen met privé-partners de talrijke initiatieven die voor het bedrijfsleven worden genomen. In 1992 werd een protocol afgesloten tussen de GOM-West-Vlaanderen, de Kamers voor Handel en Nijverheid van West-Vlaanderen en het NCMV West-Vlaanderen tot oprichting van een dokumentatie- en coördi-

West-Vlaanderen Euregionaal

- 1 Provincie ZEELAND (NL)
- 2 Provincie WEST-VLAANDEREN (B)
- 3 Provincie OOST-VLAANDEREN (B)
- 4 Provincie HENEGOUWEN (B)
- 5 Département du NORD (F)
- 6 Département PAS DE CALAIS (F)

WES 06/94

natiecel : het Infocentrum Noord-Frankrijk, gevestigd in het bedrijven-centrum te Wevelgem. Dit Infocentrum verzamelt en registreert alle informatie en documentatie over Noord-Frankrijk, die noodzakelijk is voor de bevordering van de zakenkontakten tussen de KMO's. Ze coördineert de grensoverschrijdende economische projecten, waarvoor Interregsteun wordt gevraagd en verleent organisatorische bijstand aan de partners bij de realisatie van de projecten. Het betreft hier voornamelijk allerhande kontaktdagen.

In 1991, 1992 en 1994 werden door de GOM-West-Vlaanderen in samenwerking met de Chambre Régionale de Commerce et d'Industrie Nord/Pas de Calais kontaktdagen georganiseerd in Rijsel en in Kortrijk omtrent toelevering, de plasticverwerkende nijver-

heid, technisch textiel en industriële diensten en onderhoud.

Op het vlak van toerisme wordt ondermeer aandacht besteed aan de verdere uitbouw van het riviertoerisme. Grensoverschrijdend wordt de samenwerking toegespitst op de uitbouw van de volgende assen : de Schelde, de Leie en Brugge-Oostende-Nieuwpoort-Duinkerke. Infrastructuurwerken worden betoelaagd in een aantal sites op deze assen. Het aanbod wordt gemeenschappelijk gepromoot met een toeristische vaarkaart. Er wordt tevens gewerkt aan de ontwikkeling van een netwerk van fietsroutes, wandelroutes en ruiterspaden. De grensoverschrijdende fietsroute 'Cobergherroute' in de streek van Veurne, De Panne en de Franse aanpalende gemeenten is hiervan een voorbeeld.

In de sektor milieu gaat de aandacht vooral naar de grensoverschrijdende ekologische en landschappelijke waardevolle assen met name de valleien van de IJzer, Leie en Schelde, de duinen van Duinkerke tot Nieuwpoort en de Westvlaamse Heuvels. In het project 'Zorgzaam met de duinen' wordt een survey opgemaakt van de duinengordel Duinkerke-Nieuwpoort met een inventarisatie, knelpuntenanalyse van het duinengebied Westhoek-Le Perroquet. Een natuureducatief bezoekerscentrum zal worden uitgebouwd om als grensoverschrijdend duinencentrum te fungeren. Een ander project betreft de sanering van de Heidebeek, een zijbeek van de IJzer. Deze beek wordt zwaar vervuild door het afvalwater van Steenvoorde, Watou en Houtkerque. Het project omvat de bouw van een grensoverschrijdend wa-

terzuiveringsstation tussen Watou en Houtkerque, een diagnosestudie om het zuiveringsnetwerk van Steenvoorde te verbeteren en de eerste aanpassingswerken aan het bestaande waterzuiveringsstation en aan de kollektoren.

Op het vlak van transport zijn een aantal studies opgestart. Het betreft ondermeer een marktstudie inzake grensoverschrijdende openbaar busvervoer, de mogelijke herbestemming van de grenspost E17 te Rekkem, een haalbaarheidsstudie omtrent het opzetten van een grensoverschrijdende multimodale transportregio in Kortrijk-Rijsel.

In de sociale sektor wordt gewerkt op het vlak van uitwisseling van ervaring in de gehandicaptenzorg, de gezondheidszorg en de sociale huisvesting. Tevens worden grensoverschrijdende beroepsopleidingen georganiseerd.

Op het vlak van de lokale initiatieven is het de bedoeling om een aantal organisaties en instellingen die op het lokaal niveau werken, te ondersteunen. De uitwisseling tussen de landbouwscholen van Hazebrouck en Poperinge is hiervan een voorbeeld.

De Grensoverschrijdende Permanente Konferentie van Interkommunales (GPKI)

Op 12 oktober 1991 werd in Kortrijk de Grensoverschrijdende Permanente Konferentie van Interkommunales (GPKI of met de Franse afkorting COPIT genaamd) geïnstalleerd. Het is een samenwerkingsverband tussen het Noordfranse Communauté Urbaine de Lille (CUDL), twee interkommunales uit Henegouwen, met name l'Association Intercommunale pour l'Etude et la Gestion des Services Publics (IEG) die Moeskroen en Komen omvat en l'Intercommunale de Développement Economique des arrondissements de Tournai, d'Ath et de communes avoisinantes (IDETA) en twee Westvlaamse Interkommunales: Leiedal en de Westvlaamse Intercommunale voor Economische Expansie en Rekonversie (WIER). Het doel is grensoverschrijdende problemen inzake ruimtelijke ordening, ontwikkeling en dagelijks beheer gezamenlijk aan te pakken. De Provincie West-Vlaanderen vormt samen met de WIER, Leiedal en de GOM-West-Vlaanderen het Westvlaams sekretariaat van de GPKI.

Het opzetten van een permanent instrument voor grensoverschrijdende kartografie en gegevensuitwisseling voor het COPIT-gebied is een concreet project dat momenteel wordt uitgevoerd. Het doel is de ruimtelijke, geografische, stedenbouwkundige en sociaal-economische gegevens van de streek samen te brengen in een geografisch informatiesysteem (GIS).

Grensoverschrijdende samenwerking met Nederland in de Euregio Scheldemond

Euregio Scheldemond is een samenwerkingsverband tussen de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Zeeland.

Officieel werd de start gegeven door de ondertekening van een intentieverklaring door de Gouverneurs van West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en door de Kommissaris van de Koningin in Zeeland op 16 november 1989. In deze verklaring wordt gesteld dat de drie provincies een gemeenschappelijk ontwikkelingsconcept zullen opstellen voor het Euregio-gebied. Gemeenschappelijke doelstellingen en een gemeenschappelijke strategie worden geformuleerd.

Dit ontwikkelingsconcept krijgt nu gestalte via de op 13 december 1993 opgerichte Scheldemondraad en via de grensoverschrijdende projecten die door het Interreg-programma worden ondersteund.

De Scheldemondraad is een gemeenschappelijk orgaan met een grensoverschrijdende publiekrechtelijke status voor de drie provincies. De Raad heeft tot taak het signaleren en formuleren van gezamenlijke belangen van het werkgebied en het bevorderen van de grensoverschrijdende samenwerking in dat werkgebied met betrekking tot ruimtelijke ordening, milieu, recreatie en toerisme, verkeer en vervoer, gezondheidszorg, welzijn, sociaal-economische aangelegenheden, onderwijs en cultuur. De concrete werking start in de zomer van 1994.

Het Interreg-programma Euregio Scheldemond werd op 5 december 1991 goedgekeurd door de Europese Commissie. Een bedrag van 3,4 miljoen ECU werd toegekend. Het grondgebied waarop deze samenwerking slaat is: de Westvlaamse arrondissementen Oostende, Brugge en Tielt, de Oostvlaamse arrondissementen

Eeklo, Gent, Dendermonde en Sint-Niklaas en heel de provincie Zeeland.

De inhoudelijke thema's van het Interreg-programma zijn:

- netwerkvorming, informatie-uitwisseling en communicatie;
- verkeer, vervoer en infrastructuur;
- recreatie en toerisme;
- scholing en arbeidsmarkt;
- milieubeheer;
- innovatie en technologietransfer;
- onderzoek en projectmanagement (de organisatie van een permanent sekretariaat voor de Euregio).

In het kader van dit Interreg-programma werden 24 projecten goedgekeurd waarvan een aantal hier bondig worden toegelicht.

Een goede voorbeeld van 'netwerkvorming, informatie-uitwisseling en communicatie' is het simultaanveilen dat tot stand werd gebracht tussen de veilingen REO (Roeselare), Produco (Wetteren en St. Niklaas) en C.H.Z. (Kapelle en Barendrecht).

Onder het vlak van verkeer en vervoer werd een grensoverschrijdend busproject gerealiseerd. In het voorjaar van 1992 werd een projectgroep ingesteld om de mogelijkheden te onderzoeken voor verbetering van het grensoverschrijdend openbaar busvervoer in de provincies van Euregio Scheldemond. Een totaal nieuw vervoerplan werd uitgewerkt voor de streek tussen Breskens, Knokke, Brugge en Maldegem. De oude buslijn van de openbare vervoermaatschappij Zuid-West-Nederland (ZWN) tussen Breskens en Brugge via Maldegem vanwaar ze parallel liep met de buslijn van De Lijn werd hertekend in een rechtstreekse lijn Breskens-Oostburg-Draaibrug-Sluis-Westkapelle-Brugge, nu met een uurfrequentie. De nieuwe snelle verbinding op de as Brugge-Sluis-Breskens biedt talrijke aansluitingsmogelijkheden naar Knokke en Maldegem alsook met de veerdienst in Breskens en met de treinen in Brugge. Ook op het vlak van tarifiering en communicatie naar de klant toe wordt samengewerkt. De nieuwe buslijn is operationeel sedert 29 mei 1994.

Op het vlak van toerisme wordt momenteel een totaal programma uitgevoerd (met nieuwe fietsroutes, wandelroutes, promotiebrochures, en dergelijke) in de kleine kernen van Zeeuws-, Oost- en West-Vlaanderen om er de leefbaarheid en het toeristisch-recreatief produkt waar mogelijk te versterken.

Het project 'Talen zonder grenzen in onderwijs en beroep' heeft tot doel om met toepassing van nieuwe technologieën op audiovisueel gebied nieuw kursusmateriaal te ontwikkelen dat geschikt is voor studenten, voor werkzoekenden met een specifieke scholingsvraag op het gebied van talenkennis en voor werkzoekenden met een technische achtergrond en dit over de landsgrenzen heen. Vier projectscholen werken hieraan mee. Het eerste nieuw les- en kursusmateriaal op het gebied van moderne talen afgestemd op de beroepspraktijk is reeds beschikbaar.

PROSA staat voor PReventie-Onderzoek in het Scheldebekken gericht op Afval- en emissiereductie. Het project wil aantonen dat voor Zeeuwse en Vlaamse bedrijven voorkomen niet alleen beter is voor het milieu, maar tevens economisch voordeliger is voor de bedrijven.

Een aantal projecten in het thema 'Innovatie en technologietransfer' worden gekoördineerd door de GOM-West-Vlaanderen in samenwerking met de GOM-Oost-Vlaanderen, het Innovatie Centrum Zeeland en de Kamers voor Handel en Nijverheid van Zeeland. De initiatieven hebben ondermeer betrekking op : aanmoediging van de samenwerking tussen bedrijven en instellingen op het vlak van onderzoek en technologische ontwikkeling; grensoverschrijdende toeleveringsactiviteiten; zoeken naar partners voor technologische projecten en medewerking aan Europese technologieprogramma's; kontaktdagen; financiële steun aan het bedrijfsleven om samenwerking te stimuleren.

Op weg naar Interreg II

De resultaten van het grensoverschrijdend samenwerken kunnen bevredigend worden genoemd. Bij de evaluatie worden de projecten getoetst aan volgende criteria :

- bevordering van grensoverschrijdende samenwerking;
- bevordering van netwerkvorming;
- versterking van de economische structuur;
- ten goede komen aan de bevolking van de grensregio.

De grensoverschrijdende samenwerking is bevorderd doordat veelvuldig contacten zijn gelegd tussen de partners in de projecten. Heel wat van deze contacten waren voorheen zo goed als onbestaande. Een aantal projectpartners (zoals de GOM-West-Vlaanderen) vervullen meestal ook een intermediaire rol naar samenwerking tussen de bedrijven zelf over de grens heen.

Van netwerkvorming kan sprake zijn door relaties tussen personen en/of organisaties en door geautomatiseerde relaties en verbindingen. Een aantal voorbeelden hierboven vermeld tonen dit effect aan.

Versterking van de economische structuur van een Euregio is een kwalitatief geformuleerd criterium dat moeilijk meetbaar is. Bij het Interreg-programma worden immers weinig grote investeringen (in infrastructuur) uitgevoerd. Het gaat meestal om kleinschalige investeringen op mikro-niveau. Een aantal projecten zijn eerder voorwaardescheppend voor de versterking van de economische structuur (technologietransfer, toelevering, bedrijvenkontaktdagen, verbetering van het openbaar vervoer, en dergelijke).

De projecten komen steeds een bepaalde doelgroep ten goede die deel uitmaakt van de bevolking van het Euregio-gebied.

De Europese Commissie zal een nieuw Interreg-programma lanceren voor de periode 1994-1999. Het zal voor West-Vlaanderen de mogelijkheid bieden om de opgestarte grensoverschrijdende samenwerking te versterken.

Bibliografie

Balthazar, Herman, *Euregio Scheldemond*. Een praktijkoefening van drie provincies voor een Europa zonder grenzen. Gent, Provincie Oost-Vlaanderen, 25 september 1991, 61 blz.

Benelux, *Grensoverschrijdende ruimtelijke ordening*. Brussel, Benelux Economische Unie, dossier 93/1, 1993, 157 blz.

Dagevos, J. Drs., L. Oerlemans Drs. e. a., *Grensoverschrijdend perspectief. Een kennismaking tussen en met het Midden-Brabantse- en Kempense bedrijfsleven*. Tilburg, Economisch Instituut Tilburg, augustus 1992, 225 blz.

Euregio Scheldemond, *Meerjarenverslag Interreg I - projecten 1991-1993*. Gent, Euregio Scheldemond, maart 1994, 80 blz.

Provincie West-Vlaanderen, *Interreg. Communautair Initiatief West-Vlaanderen Noord-Frankrijk*. Brugge, Provincie West-Vlaanderen, 1994, 50 blz. Provincie West-Vlaanderen, *Samenwerken met Noord-Frankrijk*. Ieper, Provincie West-Vlaanderen, 27 september 1993.

West-Vlaanderen Werkt, Diverse nummers.

Gemeentekrediet

MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT.